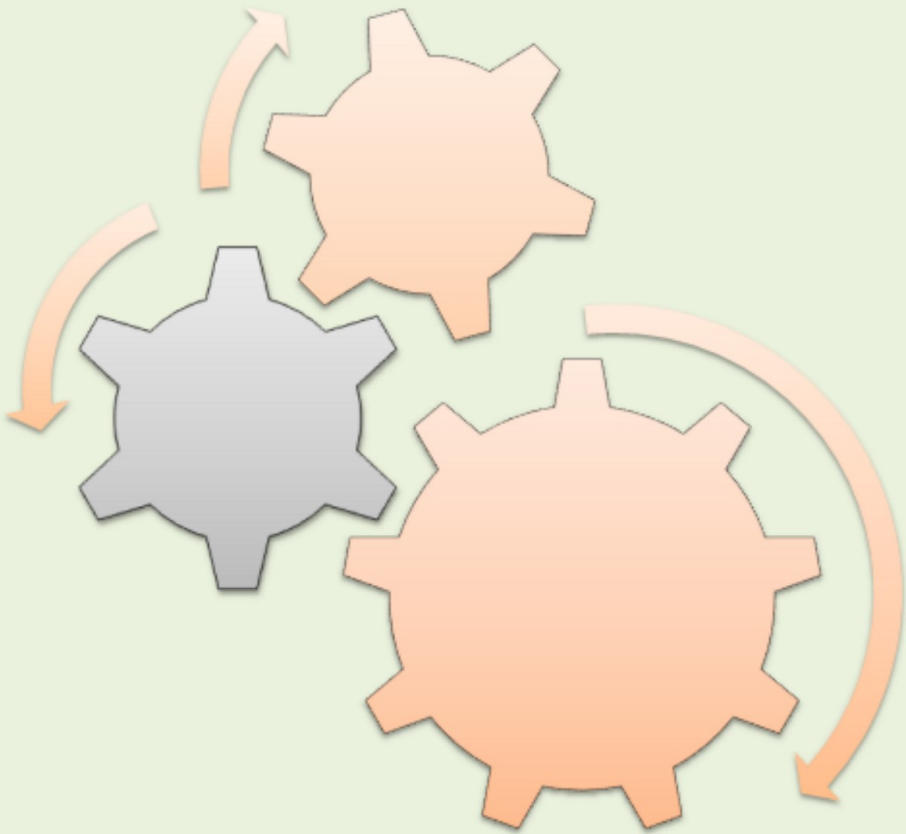

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

... και οι Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Θανάσης Βασιλόγιαννης

Αθήνα, 2009

Θανάσης Βασιλόγιαννης

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

... και οι Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Smashwords Edition, Σημειώσεις Άδειας

Αυτό το eBook παρέχεται δωρεάν, αλλά παραμένει στην πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα. Μπορεί να αναπαραχθεί, να αντιγραφεί και να διανεμηθεί για μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον παραμένει στην ολοκληρωμένη αρχική μορφή του.

© Θανάσης Βασιλόγιαννης

Αθήνα, 2009

avasi@sch.gr

Εισαγωγή

Παρά το γεγονός ότι η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι εννεαετής, ένας μεγάλος αριθμός συμπολιτών μας δεν κατέχει αυτό το ελάχιστο εφόδιο που θα του επιτρέψει να συμμετάσχει ισότιμα στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή του τόπου. Αντικείμενο αυτής της εργασίας είναι να εντοπίσει το μέγεθος, τα οικονομικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά αυτής της ομάδας και να παρουσιάσει το πλαίσιο λειτουργίας του φορέα που στοχεύει στην μείωση αυτού του πληθυσμού. Επίσης θα διερευνήσουμε αν και κατά πόσο ο φορέας αυτός υιοθετεί και εφαρμόζει τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων.

Η κατάσταση σήμερα

Δημογραφικά χαρακτηριστικά

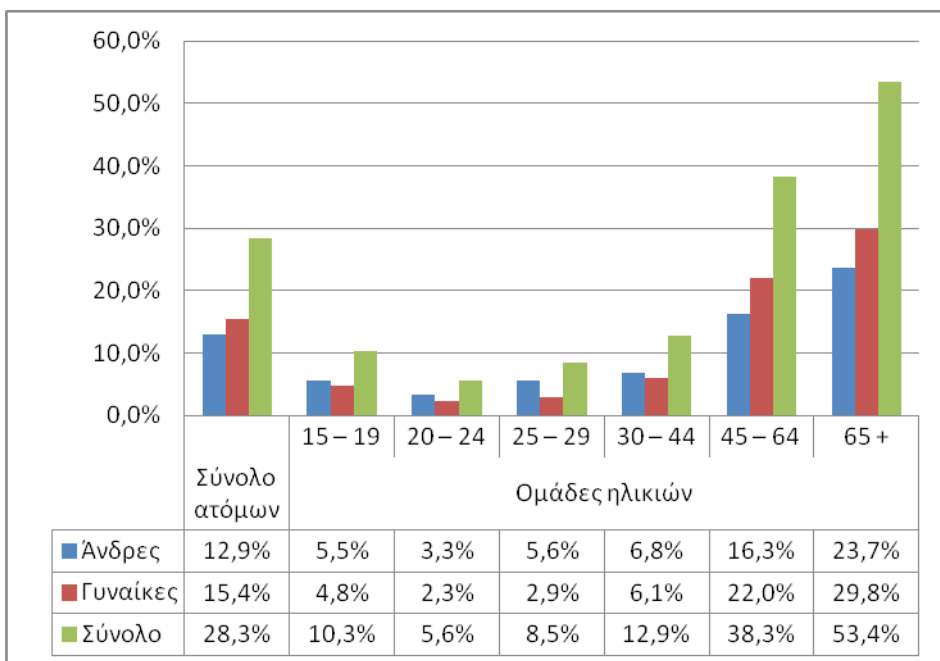
Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία που αντλήθηκαν από την ΕΣΥΕ (ΕΣΥΕ, 2008), όπως αποτυπώνονται στον Πίνακα 1, πάνω από δύομισι εκατομμύρια άτομα δεν έχουν ολοκληρώσει την 9χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Δηλαδή η ανώτερη εκπαίδευση που έχουν λάβει 3 στους 10 πολίτες είναι η στοιχειώδης Πρωτοβάθμια. Εξ αυτών οι γυναίκες είναι αρκετά περισσότερες και αποτελούν το 54% των αποφοίτων Δημοτικού. Επίσης πάνω από τους μισούς απόφοιτους Δημοτικού είναι μεγαλύτεροι των 65 ετών, ενώ οι 9 στους 10 είναι ώριμης ηλικίας -άνω των 45 ετών-, με τις γυναίκες να έχουν σταθερά το προβάδισμα των εχόντων χαμηλής στάθμης εκπαίδευση. Η τάση αυτή όμως αντιστρέφεται και πλέον οι γυναίκες συνεχίζουν τις σπουδές τους στις επόμενες βαθμίδες σε σταθερά μεγαλύτερο ποσοστό σχετικά με τους άνδρες.

Κι ενώ παρατηρούμε, στο Σχήμα 1, σταδιακή μείωση των ποσοστών της κατηγορίας των αποφοίτων Δημοτικού στις μέσες και νεαρές ηλικίες, προφανώς λόγω και της καθιέρωσης της 9χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης το 1976, εμφανίζεται μια

ανησυχητική αναστροφή της τάσης στην εφηβική ομάδα: 50% περισσότερα αγόρια και τα διπλάσια σχεδόν κορίτσια σε σχέση με την αμέσως επόμενη ηλικιακή ομάδα φαίνεται πως δεν ολοκλήρωσαν το Γυμνάσιο.

Επίπεδο εκπαίδευσης και φύλο	Σύνολο πληθυσμού	Ομάδες ηλικιών					
		15 – 29	20 – 24	25 – 29	30 – 44	45 – 64	65 +
Και των δύο φύλων	9.230,1	557,1	594,4	782,7	2.511,4	2.782,6	2.001,9
... απόφοιτοι Δημοτικού	2.616,1	57,3	33,3	66,8	322,8	1.065,9	1.070,0
Άνδρες	4.502,6	275,3	303,8	408,2	1.269,4	1.358,5	887,4
... απόφοιτοι Δημοτικού	1.192,2	30,8	19,8	43,9	170,2	453,4	474,0
Γυναίκες	4.727,5	281,8	290,6	374,5	1.242,1	1.424,1	1.114,5
... απόφοιτοι Δημοτικού	1.423,9	26,5	13,5	22,9	152,5	612,5	596,0

Πίνακας 1 : Πληθυσμός (σε χιλιάδες) άνω των 15 ετών, σύνολο και απόφοιτοι Δημοτικού, κατά φύλο και ηλικία. Πηγή: ΕΣΥΕ (Β' τρίμηνο 2008)

Σχήμα 1: Ποσοστό πληθυσμού άνω των 15 ετών με απολυτήριο Δημοτικού, κατά φύλο και ηλικία. Πηγή: ΕΣΥΕ (Β' τρίμηνο 2008)

Οικονομικοί και οικογενειακοί είναι οι συχνότεροι λόγοι που προβάλλονται για την εγκατάλειψη του σχολείου (ΕΚΕΒΙ, 1998: 11), ενώ το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων και οι χαμηλές σχολικές επιδόσεις αποτελούν συνήθη χαρακτηριστικά των ατόμων που κινδυνεύουν να μην ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση (Παλαιοκρασάς, Ρουσέας, Βρετάκου, 2001: 2).

Οι αλλαγές δε στη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού, με την αύξηση αλλοδαπών και παλιννοστούντων που αντιμετωπίζουν αυξημένα προβλήματα, επηρεάζουν προς το χειρότερο την διαρροή από το Γυμνάσιο (ο.π., 2001: 3). Αντίστοιχα είναι και τα ευρήματα της έκθεσης Παλαιοκρασά (Παλαιοκρασάς, 2007: 10-12) όπου συνδέει την μαθητική διαρροή με φυλετικές και θρησκευτικές μειονότητες, την φτώχεια και τις χαμηλές σχολικές επιδόσεις.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

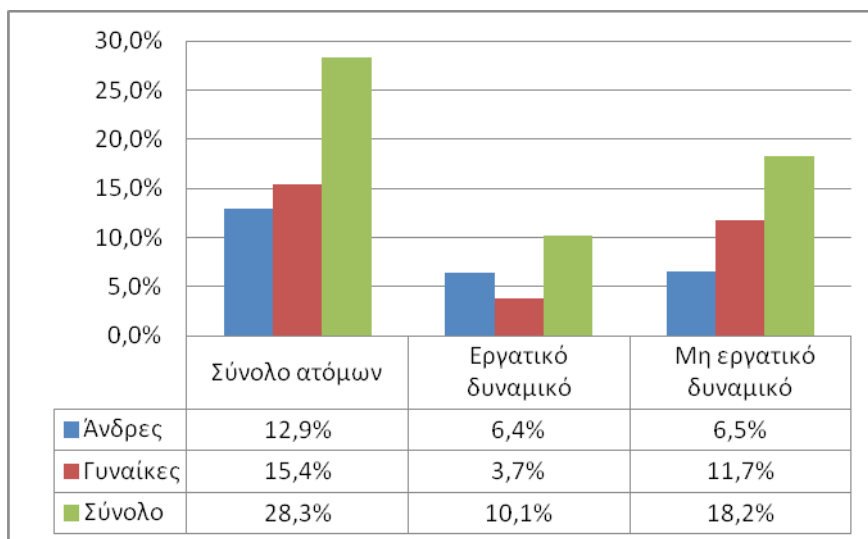
Με τη βοήθεια στοιχείων που αντλήθηκαν από την ΕΣΥΕ (ΕΣΥΕ, 2008) δημιουργήθηκε και ο Πίνακας 2, όπου αποτυπώνεται η σχέση επιπέδου εκπαίδευσης, φύλου και κατάστασης απασχόλησης.

Επίπεδο εκπαίδευσης και φύλο	Σύνολο πληθυσμού	Εργατικό δυναμικό			Μη εργατικό δυναμικό
		Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	
<i>Και των δύο φύλων</i>	9.230,1	4.939,3	4.582,1	357,1	4.290,8
... απόφοιτοι Δημοτικού	2.616,1	934,1	878,8	55,3	1.682,0
<i>Άνδρες</i>	4.502,6	2.925,2	2.788,6	136,6	1.577,4
... απόφοιτοι Δημοτικού	1.192,2	590,4	567,4	23,0	601,8
<i>Γυναίκες</i>	4.727,5	2.014,0	1.793,5	220,5	2.713,5
... απόφοιτοι Δημοτικού	1.423,9	343,7	311,4	32,3	1.080,2

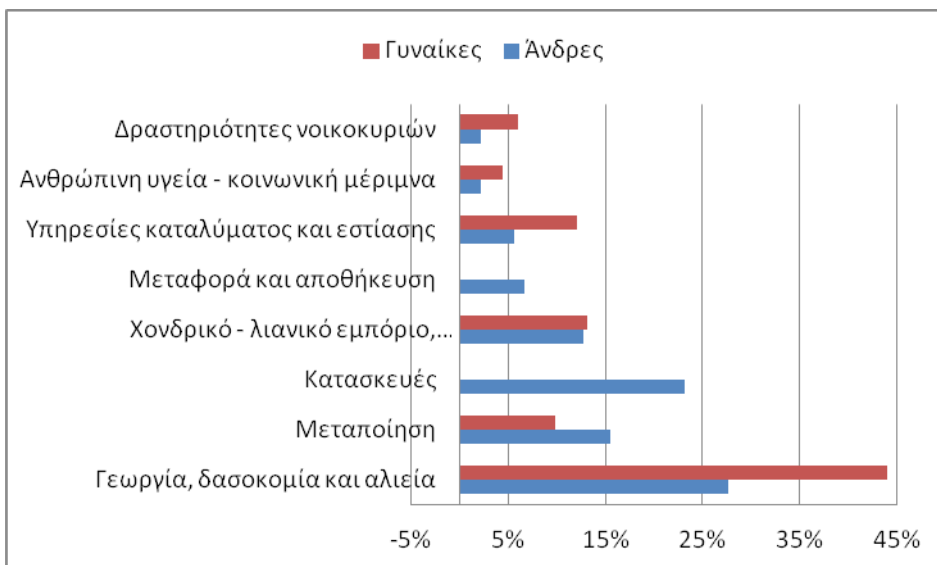
Πίνακας 2: Πληθυσμός (σε χιλιάδες) άνω των 15 ετών, σύνολο και απόφοιτοι Δημοτικού, κατά κατάσταση απασχόλησης και φύλο. Πηγή: ΕΣΥΕ (Β' τρίμηνο 2008)

Από τους 3 στους 10 πολίτες που αναφέραμε και στην αρχή ότι έχουν απολυτήριο Δημοτικού, μόλις ένας από αυτούς ανήκει στο εργατικό δυναμικό, ενώ οι άλλοι δύο είναι οικονομικά ανενεργοί. Για τους άνδρες η κατάσταση είναι ισορροπημένη, καθώς περίπου οι μισοί είναι οικονομικά ενεργοί. Οι γυναίκες όμως βιώνουν μια σκληρή πραγματικότητα, αφού ούτε το ένα τέταρτο απ' αυτές δεν συγκαταλέγονται στις εργαζόμενες.

Σχετικά με το εργατικό δυναμικό αποφοίτων Δημοτικού σχεδόν δύο στους τρεις είναι άνδρες και απασχολούμενοι, ενώ 6 στους 10 ανέργους είναι γυναίκες. Ακόμα χειρότερα για αυτές, τα δύο τρίτα των γυναικών βρίσκονται εκτός εργατικού δυναμικού. Γεωργικές εργασίες, κατασκευές, μεταποίηση και εμπόριο είναι οι κυριότερες δραστηριότητες των ανδρών. Η πλήρης απουσία των γυναικών από τις κατασκευές και τις μεταφορές, εξηγείται από την φύση αυτών των δραστηριοτήτων που απαιτούν υψηλή σωματική καταπόνηση. Η κατάσταση αμβλύνεται από την ισχυρότερη παρουσία των γυναικών στις υπηρεσίες φροντίδας ατόμων, νοικοκυριών και καταλυμάτων (Δες Σχήματα 2 & 3).

Σχήμα 2: Απόφοιτοι Δημοτικού στο σύνολο του πληθυσμού άνω των 15 ετών και ποσοστό αυτών στο εργατικό και μη εργατικό δυναμικό. Πηγή: ΕΣΥΕ (Β' τρίμηνο 2008)

Σχήμα 3: Κύριες δραστηριότητες απασχολούμενων αποφοίτων Δημοτικού άνω των 15 ετών ανάλογα με το φύλο Πηγή: ΕΣΥΕ (Β' τρίμηνο 2008)

Παρόλο που δεν μπορεί να υποστηριχθεί πως υπάρχει γραμμική και μονοδιάστατη αλληλουχία μεταξύ χαμηλής στάθμης εκπαίδευσης και κοινωνικού αποκλεισμού, φαίνεται πως *“η σχολική διαρροή συνδέεται αιτιατά με τον κοινωνικό αποκλεισμό αφού συνεισφέρει στην δημιουργία αναπαραγωγής του”* (Μαργάρα, 2007: 113). Κι αυτό γιατί το επίπεδο της ελάχιστης εκπαίδευσης ενός ατόμου θα καθορίσει και το επίπεδο της κατάρτισης που πιθανόν θα ακολουθήσει. Η ένταξη, επομένως, του ατόμου στην αγορά εργασίας με χαμηλά σχολικά προσόντα, περιορίζει τις επαγγελματικές του -και όχι μόνο- ευκαιρίες (Παλαιοκρασάς, Ρουσέας, Βρετάκου, 2001: 1).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπογραμμίζει στο κείμενο της Λευκής Βίβλου το 1995, πως η εδραίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα βασίζεται στην κοινωνία της γνώσης και θέτει το επόμενο έτος μεταξύ των κύριων στόχων *“την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της εκπαίδευσης”* (Λύτσιου, 2007: 16). Καθώς μάλιστα υποστηρίζεται πως το εκπαιδευτικό επίπεδο έχει άμεση σχέση με την ένταξη και παραμονή των ατόμων στις δομές απασχόλησης (Ευστράτογλου, Νικολοπούλου, Παυλή-Κορρέ,

2006: 40), είναι φανερή η αναγκαιότητα δημιουργίας προγραμμάτων που θα επανασυνδέσουν τα απειλούμενα άτομα με το εκπαιδευτικό σύστημα και την αγορά εργασίας.

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Στα πλαίσια εφαρμογής πολιτικών για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού ιδρύθηκαν, το 1997, τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ). Σκοπός τους η συνολική ανάπτυξη και ισότιμη συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο κοινωνικό - οικονομικό περιβάλλον τους, εργασιακό και μη. Από την πιλοτική λειτουργία του ΣΔΕ Περιστερίου το 2000 μέχρι την ανάπτυξη των 48 δομών σήμερα στην Ελλάδα, τα ΣΔΕ στη χώρα μας ακολούθησαν μια διαφορετική κατεύθυνση από αυτά της υπόλοιπης Ευρώπης, καθώς διαφοροποιούνται αισθητά: προσανατολίζονται κυρίως προς την εκπαίδευση και όχι προς την κατάρτιση και παρέχουν όχι μόνο βεβαίωση παρακολούθησης, αλλά τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο Γυμνασίου (Λύτσιου, 2007: 15-16).

Το πειραματικό αυτό πρόγραμμα στην διάρκεια της δεκαετίας που πέρασε, εξελίχθηκε σε εναλλακτικό θεσμό παροχής εκπαίδευσης σε απόφοιτους Δημοτικού άνω των 18 ετών -για να αποθαρρύνει σκέψεις απομάκρυνσης από το τυπικό Γυμνάσιο νεαρών μαθητών- με στόχο (ΥΠΕΠΘ, 2008: 3):

Την επανασύνδεση των εκπαιδευομένων με τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε όλοι οι πολίτες άνω των 18 ετών να έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική 9χρονη εκπαίδευση.

Την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που θα τους βοηθήσουν στην ένταξη ή στην βελτίωση της θέσης τους στην εργασία τους, καθώς και στην κοινωνική και οικονομική τους προσαρμογή.

Την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των εκπαιδευομένων.

Η ιδέα ανάπτυξης των ΣΔΕ στηρίχθηκε σε τρεις βασικές αρχές (Βεκρής, 2003: 17-18):

Την υιοθέτηση ευέλικτων εκπαιδευτικών μέσων για την υποστήριξη των εκπαιδευόμενων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες, τις προσδοκίες και τις δεξιότητες καθενός εξ αυτών.

Την ολόπλευρη στήριξη και κάλυψη των αναγκών των εκπαιδευόμενων μέσα κι έξω από το σχολείο, τόσο από τους εκπαιδευτές τους όσο και από την τοπική κοινωνία.

Την προσέλκυση κατάλληλα εκπαιδευμένου δυναμικού που έχει τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες και κυρίως την θετική στάση και διάθεση προσφοράς προς τους λιγότερο ευνοημένους συμπολίτες μας.

Η εκπαίδευση που παρέχουν τα ΣΔΕ ολοκληρώνεται σε δύο σχολικά έτη, οπότε και κατοχυρώνεται η αντιστοιχία του τίτλου σπουδών τους με το απολυτήριο Γυμνασίου. Το ωρολόγιο πρόγραμμα της εβδομάδας ολοκληρώνεται σε 25 ώρες εκ των οποίων 2 αφιερώνονται σε συμβουλευτικές υπηρεσίες και 3 σε ελεύθερα διαμορφούμενα εργαστήρια δραστηριοτήτων. Οι υπόλοιπες 20 ώρες αφιερώνονται στον βασικό πυρήνα του προγράμματος σπουδών. Τα ΣΔΕ έχουν υιοθετήσει την αντίληψη των *πολυγραμματισμών* όπου με αφετηρία τον εκπαιδευόμενο η γνώση αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό αγαθό, σε αντίθεση με το κλασικό ακαδημαϊκό πρόγραμμα μετάδοσης - μεταφοράς των επιστημονικών γνώσεων στους εκπαιδευόμενους που εφαρμόζεται κυρίως στην τυπική εκπαίδευση (Χοντολίδου, 2003: 77). Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση το πρόγραμμα συγκροτείται από:

Τον γλωσσικό γραμματισμό, που αναφέρεται στην ελληνική και αγγλική γλώσσα

Τον αριθμητισμό, με αντικείμενο τα μαθηματικά

Τον πληροφορικό γραμματισμό, για την πληροφορική και τις νέες τεχνολογίες

Τον επιστημονικό γραμματισμό, που αφορά τις φυσικές επιστήμες και την τεχνολογία

Τον κοινωνικό - περιβαλλοντικό γραμματισμό, που σχετίζεται με την τοπική ιστορία, το περιβάλλον και την κοινωνία και

Την πολιτισμική - αισθητική αγωγή

Το κέντρο βάρους σε αυτά τα προγράμματα δίνεται στην μέθοδο διδασκαλίας, όπου τα σχέδια δράσης η ομαδική διδασκαλία και η αυτενέργεια αποτελούν κυρίαρχες πρακτικές, καθώς και στην ενεργητική εμπλοκή των εκπαιδευτών στην διαδικασία υλοποίησης του προγράμματος εφόσον καλούνται να συμπράξουν στην διερεύνηση - παραγωγή της γνώσης κι όχι σε μια απλή αναμετάδοσή της. Επιδιώκεται η ανάπτυξη μεταγνωστικών ικανοτήτων των συμμετεχόντων (Ανάγνου, Νικολοπούλου, 2007: 54), ώστε να συμμετέχουν ισότιμα στην σύγχρονη κοινωνία με τις πολύπλοκες απαιτήσεις.

Οι αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων στα ΣΔΕ

Από τον πρώτο κίολας στίχο της σχετικής υπουργικής απόφασης(ΥΑ) (ΥΠΕΠΘ, 2008: 2), ορίζεται πως τα ΣΔΕ είναι σχολεία εκπαίδευσης ενηλίκων. Αρκεί όμως ο προσδιορισμός και μόνο να τα εντάξει σε αυτό το πλαίσιο; Καθώς στις δομές αυτές προσέρχονται οι εκπαιδευόμενοι με την θέλησή τους και επομένως πρόκειται για συνειδητή επιλογή τους, ενώ από την άλλη έχουμε ένα φορέα συγκροτημένο και σχεδιασμένο με σκοπό να παρέχει αυτού του είδους την υπηρεσία, δεν μπορεί παρά να συμφωνήσουμε πως στα ΣΔΕ παρέχεται εκπαίδευση (Κόκκος, 2005: 25). Ο ΟΟΣΑ ορίζει ως ενήλικο κάθε άνθρωπο που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητά του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση, ενώ η UNESCO ακόμα πιο διευρυμένα αναφέρεται στα άτομα που θεωρούνται

ενήλικα από την κοινωνία που ζουν (Rogers, 1999: 55). Αφού λοιπόν τα ΣΔΕ δέχονται άτομα πάνω από 18 ετών και στη χώρα μας κάποιος που έχει περάσει αυτή την ηλικία και δεν βρίσκεται μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα αντιμετωπίζεται γενικά ως ενήλικος, θα δεχθούμε πως τα ΣΔΕ πράγματι αφορούν ενήλικους.

Αυτό ενισχύεται και από την μέθοδο που ακολουθείται, καθώς οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζονται ως άτομα με τάση αυτοδιάθεσης, ώριμα και διαθέσιμα να αναλάβουν μόνοι τους μια σειρά από ευθύνες που αφορούν την προσωπική τους ανάπτυξη, χαρακτηριστικά της ενηλικιότητας όπως αυτά παρουσιάζονται στην βιβλιογραφία (Κόκκος, 2005: 32-35, 99-105). Τα άτομα αυτά ως εξ ορισμού ενήλικοι είναι σχεδόν βέβαιο πως θα αντιδράσουν αν θεωρήσουν πως θίγεται η ωριμότητά τους. Ταυτόχρονα εμπλεκόμενοι σε μια δυναμική διεργασία μάθησης, δεν είναι παθητικά και άβουλα άτομα αλλά θέλουν να συμμετέχουν ενεργά σε αυτή τη διεργασία εξέλιξής τους. Παράλληλα φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών με δεδομένες προθέσεις και προσδοκίες όσον αφορά στη μαθησιακή διαδικασία, ενώ ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα δρουν ανασταλτικά σε αυτή την πορεία.

Καθώς οι έρευνες (ΕΚΕΒΙ, 1998: 11, Ρουσέας, Βρετάκου, 2006: 12-13, 198) δείχνουν πως η μαθητική διαρροή έχει ιδιαίτερη σχέση με την σχολική τους επίδοση αλλά και τη στάση των εκπαιδευτικών τότε απέναντί τους, δεν μπορεί παρά να αναμένουμε διαφοροποιημένο πλαίσιο σπουδών αλλά και αυξημένη ευαισθησία και ενασχόληση των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα ΣΔΕ απέναντι στους εκπαιδευόμενους. Έτσι στην ΥΑ που προαναφέραμε, ο ρόλος του εκπαιδευτικού περιγράφεται με τις κατευθύνσεις που αναμένονται για ένα εκπαιδευτή ενηλίκων και όχι ενός εκπαιδευτικού της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η απουσία αυστηρά προκαθορισμένου προγράμματος σπουδών δίνει την ευκαιρία για την διατύπωση ενός, υποτυπώδους έστω, συμβολαίου μάθησης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό για την διαμόρφωση κλίματος

ουσιαστικής επικοινωνίας, συνεργασίας και σεβασμού μεταξύ τους. Η σύνδεση του περιεχομένου των σπουδών με τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των συμμετεχόντων, καθώς και η προσπάθεια για εμπλοκή και αξιοποίηση των τοπικών κοινωνικών φορέων δείχνει μια εκπαιδευτική δομή ανοικτή στην κοινωνία και προσανατολισμένη σε ενεργούς πολίτες. Επομένως όχι μόνο δεν λείπουν από την σκέψη της ομάδας ανάπτυξης των ΣΔΕ οι προϋποθέσεις μάθησης των ενηλίκων, αλλά φαίνεται να αποτελούν και βασικό παράγοντα διαμόρφωσης της λειτουργίας τους.

Η εκπαιδευτικές μέθοδοι που ακολουθούνται στην εκπαίδευση ενηλίκων διαφέρουν αισθητά από αυτές που προτιμώνται στα τυπικά σχολεία και εννοούμε κυρίως αυτές που οι εκπαιδευόμενοι εμπλέκονται ενεργητικά. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά *“όσο πιο παθητικοί είναι οι εκπαιδευόμενοι, τόσο πιο ρηχή είναι η μάθηση”* (Rogers, 1999:245). Η έρευνα, τα σχέδια δράσης, τα πειράματα και η ομαδική εργασία είναι παραδείγματα μεθόδων που επικεντρώνονται στον εκπαιδευόμενο, του δίνουν τη δυνατότητα να εξετάσει κριτικά και βαθύτερα ένα θέμα, ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά του. Έτσι μόνος του θα διαγράψει την πορεία του προς τη Γνώση με το ρυθμό που θέλει και μπορεί. Στα ΣΔΕ η επιλογή των γραμματισμών, διευκολύνει τη διαθεματική προσέγγιση των μαθημάτων ενώ τα σχέδια δράσης αποτελούν οργανικό στοιχείο του προγράμματος σπουδών και του σχολείου (Ανάγνου, Νικολοπούλου, 2007: 53), με αποτέλεσμα να ενθαρρύνεται η ενεργητική - ευρετική μάθηση. Ενδιαφέρουσα είναι και η υιοθέτηση από τα ΣΔΕ της περιγραφικής αξιολόγησης και μάλιστα μέσω εναλλακτικών μεθόδων: Φακέλων υλικού, Σχεδίων δράσης, Συνθετικών εργασιών και Αυτοαξιολόγησης. Βαδίζει στις αρχές της κριτικής παιδαγωγικής *“να βοηθήσει τον εκπαιδευόμενο να μαθαίνει καλύτερα και τον εκπαιδευτικό να διδάσκει καλύτερα”* (Τόμπρος, Χατζηθεοχάρους, 2007: 76) και αποσκοπεί στη διαρκή ανατροφοδότηση και βελτίωση της διδασκαλίας, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη πρόοδος του εκπαιδευόμενου.

Επομένως, μπορούμε βάσιμα να υποστηρίξουμε πως οι αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων (Κόκκος, 1998: 27-45) στην μεγαλύτερη έκταση και βάθος τους υιοθετούνται και εφαρμόζονται στον σχεδιασμό λειτουργίας των ΣΔΕ. Μένει να διερευνηθεί με σχετικές μελέτες, κατά πόσο αυτές οι αρχές εφαρμόζονται και σε πιο βαθμό στην πράξη, ώστε να αξιοποιηθεί στο έπακρο ο σκοπός τους που είναι: *“η συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευομένων και η πληρέστερη συμμετοχή τους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι, καθώς και η αποτελεσματικότερη συμμετοχή τους στο χώρο της εργασίας”* (ΥΠΕΠΘ, 2008: 3).

Συμπεράσματα

Το μορφωτικό επίπεδο της χώρας μας, παρά τη συνεχή βελτίωση τα τελευταία χρόνια, βρίσκεται δυστυχώς σε χαμηλά επίπεδα. Μια ιδιαίτερη κατηγορία ανθρώπων που απειλούνται με αποκλεισμό από την οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα είναι οι απόφοιτοι Δημοτικού. Η εξάπλωση του δικτύου ΣΔΕ σε όλη την επικράτεια και η προσέλκυση όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων αποτελεί το επόμενο λογικό βήμα ανάπτυξης του θεσμού, ώστε να μειωθεί δραστικά αυτός ο πληθυσμός. Πέρα από τις εκφρασμένες θέσεις που πράγματι ενστερνίζονται τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, η συστηματική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών που ασχολούνται στα ΣΔΕ θα αποτελέσει σημαντικό βήμα ανάπτυξης και ισχυροποίησης του θεσμού. Η επέκτασή του δε και στο πεδίο της τεχνικής - επαγγελματικής κατάρτισης, στα χνάρια των αντίστοιχων ευρωπαϊκών ΣΔΕ, μπορεί να δώσει μια εναλλακτική διέξοδο σε άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και έχουν αποκοπεί από το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Ανάγνου Ε., Νικολοπούλου Β., *Το πρόγραμμα σπουδών στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Στο: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2007.
- Βεκρής Λ., *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: ένα ευρωπαϊκό πειραματικό πρόγραμμα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού - Η ελληνική εκδοχή*. Στο: Προδιαγραφές σπουδών στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2003.
- ΕΚΕΒΙ, *Πανελλήνια έρευνα για τον αναλφαβητισμό*, 1998, διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο: <http://www.ekebi.gr/appdata/documents/erevnes/analfavit.zip> (2 Ιαν. 09).
- ΕΣΥΕ, *Έρευνα εργατικού δυναμικού, 2008: Πίνακες 1, 3, 6*, διαθέσιμοι στον δικτυακό τόπο: <http://www.statistics.gr> (2 Ιαν. 09).
- Ευστράτογλου Α., Νικολοπούλου Β., Παυλή - Κορρέ Μ., *Βασικές διαστάσεις του αναλφαβητισμού στην Ελλάδα*, ΕΕΕΝ, Αθήνα 2006.
- Κόκκος Α., *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Θεωρητικό Πλαίσιο και Προϋποθέσεις Μάθησης*, Τόμος Α', ΕΑΠ, Πάτρα 2005.
- Κόκκος Α., *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Σχέσεις διδασκόντων - διδασκομένων*, Τόμος Β', ΕΑΠ, Πάτρα 1998.
- Λύτσιου Λ., *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας - Ιστορική διαδρομή*. Στο: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2007.
- Μαργάρα Θ., *Εκπαιδευτικές ανισότητες, σχολική διαρροή και Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στην Ελλάδα: θεωρητικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί*. Στο: Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2007.
- Παλαιοκρασάς Σ., Ρουσέας Π., Βρετάκου Β., *2η Έρευνα Μαθητικής Διαρροής στο Γυμνάσιο*, Π.Ι., Αθήνα 2001, διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο: http://www.pi-schools.gr/programs/par/p5_B3.html (2 Ιαν. 09).

- Παλαιοκρασάς Σ., *Έκθεση Εκπαιδευτικής Πολιτικής*, Π.Ι., Αθήνα 2007, διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο: http://www.pi-schools.gr/programs/par/zip/erevnes_d2.zip (2 Ιαν. 09).
- ΥΠΕΠΘ, ΥΑ: *Οργάνωση και Λειτουργία Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας*, ΦΕΚ Β΄ 34/16.1.2008, διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο:
http://www.gsae.edu.gr/index.php/yp/doc_download/20---3416012008- (2 Ιαν. 09).
- Τόμπρος Ν., Χατζηθεοχάρους Π., *Περιγραφική αξιολόγηση στα ΣΔΕ: σκέψεις και προβληματισμοί*. Στο: *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας*, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2007.
- Χοντολίδου Ε., *Το πρόγραμμα σπουδών του ΣΔΕ*. Στο: *Προδιαγραφές σπουδών στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*, ΓΓΕΕ, Αθήνα 2003.
- Rogers A., *Η εκπαίδευση ενηλίκων*, Εκδόσεις Μεταίχιμο, Αθήνα 1999.

© Θανάσης Βασιλόγιαννης

avasi@sch.gr

Αθήνα, 2009

ISBN 9781301056705

9 781301 056705 >
